

UDENRIGSMINISTERIET

Notat til Folketingets Europaudvalg om afgivelse af indlæg i udtalelssagen for EU-Domstolen, A-1/17, om tvistbilæggesordningen i EU's handelsaftale med Canada

Enhed:
JTEU og HPA
Sagsbehandler:
Maria Wolff
Dato:
31. maj 2018
Sagsnummer:
2017 - 42994

Indledning

Belgien har anmodet EU-Domstolen om en udtalelse om, hvorvidt en del af EU's handelsaftale med Canada (CETA-aftalen), er forenelig med Unionens traktater, herunder de grundlæggende rettigheder. Anmodningen angår nærmere bestemt, om den del af CETA-aftalen, der indeholder en tvistbilæggesordning – et såkaldt *Investment Court System (ICS)* – hvormed der oprettes en domstol og en appelret med kompetence til at bilægge tvister mellem investorer og stater om påståede overtrædelser af investeringsbeskyttelsesordningen af CETA-aftalen, er forenelig med EU-retten.

Sagen skal forhandles ved EU-Domstolen den 26. juni 2018.

Baggrund

Den 28. oktober 2016 undertegnede Canada og EU og medlemsstaterne, herunder Danmark, CETA-aftalen. Danmark har aktivt støttet aftalen i forhandlingsforløbet, herunder aftalens moderne, transparente investor-stat-tvistbilæggesystem, ICS.

Dele af CETA-aftalen – dog ikke investeringsbeskyttelsesordningen og ICS – har fundet midlertidig anvendelse siden september 2017, mens de nationale ratifikationsprocesser afventes. Pt. har 11 medlemsstater ratificeret, herunder Danmark¹.

Sigtet med CETA-aftalen er at fremme det økonomiske og handelsmæssige forhold mellem EU og dens medlemsstater og Canada. Aftalen udvider samarbejdet i forhold til de eksisterende forpligtelser, som navnlig er reguleret via aftalerne i Verdenshandelsorganisationen (WTO). Indgåelsen af aftalen ventes at få positive samfundsøkonomiske konsekvenser i form af øget samhandel med deraf afledte effekter som højere vækst, større beskatningsgrundlag, bedre vareudvalg og højere lønninger. Aftalens bestemmelser om investeringsbeskyttelse fastslår bl.a. staternes ret til frit at regulere på områder som miljø, sundhed, forbrugerbeskyttelse, arbejdstagerrettigheder mv. i offentlighedens interesse ud fra legitime politik hensyn. Parterne har tillige vedtaget et fælles fortolkende instrument, som bl.a. fastslår parternes ret til at regulere i offentlighedens interesse og desuden gør det klart, at det primære formål med handel er at øge borgernes trivsel ved at understøtte arbejdspladser og skabe en bæredygtig økonomisk vækst.

Udenrigsministeriet skønnede før undertegnelsen, at aftalen havde potentiale til at øge dansk eksport til Canada med ca. 2 mia. DKK.

¹ Den 1. juni 2017 med baggrund i folketingsbeslutning (B74).

I forbindelse med medlemsstaternes tiltrædelse af aftalen blev der internt i Belgien indgået en aftale om, at Belgien forpligtede sig til at gøre brug af muligheden i artikel 218, stk. 11, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (herefter TEUF) for at anmode EU-Domstolen om en udtalelse om ICS' forenelighed med traktaterne.

Anmodningen drejer sig om ICS' kompetence til at bilægge tvister mellem investorer og en part om fortolkningen af CETA-aftalen². ICS er nærmere bestemt tillagt kompetence til at behandle klager vedr. overtrædelse af de forpligtelser, der følger af artikel 8.18 i CETA, hvis investoren hævder at have lidt et tab eller skade som følge af den påståede overtrædelse. ICS er et uafhængigt organ, og ICS er ikke tillagt ret til at stille præjudicielle spørgsmål til EU-Domstolen om fortolkningen af EU-retten

Belgien har anmodet EU-Domstolen om at udtale sig om, hvorvidt ICS er forenelig med 1) EU-Domstolens enekompetence til at fortolke EU-retten, 2) det almindelige ligebehandlingsprincip og kravet om EU-rettens effektive virkning, 3) adgangen til effektive retsmidler efter artikel 47 i den i Chartret om Grundlæggende Rettigheder ("chartret"), herunder 4) chartrets artikel 47, stk. 2, om adgang til en uafhængig og upartisk domstol.

EU-Domstolen har i sin praksis lagt en forholdsvis restriktiv fortolkning, når det drejer sig om aftaler, der indbefatter oprettelse af domstolslignende organer, idet Domstolen bl.a. har slået fast, at sådanne tvistbilægelsesmekanismer ikke må bringe EU-retsordenens autonomi – og herunder især EU-Domstolens tildelte enekompetence til med bindende virkning at fortolke EU-retten – i fare.

Domstolen har dog samtidig anerkendt, at en international aftale om oprettelse af en domstol, der er ansvarlig for fortolkningen af aftalens bestemmelser, ikke er uforenelig med EU-retten³.

11 medlemsstater samt Kommission og Rådet har afgivet skriftlige indlæg i sagen. Alle argumenterer for, at ICS er forenelig med traktaterne med undtagelse af Grækenland og Slovenien. Belgien, der har forelagt sagen, har ikke taget stilling til foreneligheden.

Regeringens interesse og synspunkter i sagen

Regeringen afgiver indlæg i sagen til støtte for såvel Kommissionen og Rådet samt de øvrige medlemsstater, der argumenterer for ICS' forenelighed med traktaterne.

Regeringen vil lægge vægt på udtalelsens betydning for den overordnede gennemførelse og troværdighed af EU's handelspolitik, herunder betydningen for andre aftaler, der pt. forhandles, samt de konsekvenser en negativ udtalelse vil få for andre færdigforhandlede - og fremtidige - aftaler især på investeringsområdet.

² CETA-aftalens kapitel 8 (investering), afsnit F (bilæggelse af investeringstvister mellem investorer og stater).

³ jf. EMRK-udtalelsen, præmis 182 og A-1/91, præmis 40 og 70.

Til støtte for det overordnede synspunkt om ICS' forenelighed med traktaterne, dvs. på hver af punkterne 1) – 4) i Belgiens anmodning, vil der blive lagt vægt på, at EU-Domstolen tidligere har fastslået, at en international aftale om oprettelse af en domstol, der er ansvarlig for fortolkningen af aftalens bestemmelser, generelt set er forenelig med EU-retten.

I den forbindelse vil der blive lagt vægt på, at ICS ifølge artikel 8.31, stk. 2, i aftalen er tillagt kompetence til at tage hensyn til en parts nationale lovgivning – herunder EU-retten – ”som et faktum i sagen”, og at aftalen sikrer, at EU-Domstolen ikke vil blive bundet heraf, hvorfor dens enekompetence ikke vil blive bragt i fare. Endelig vil regeringen argumentere for, at dom af 6. marts i sag C-284/16, Achmea, der – modsat denne sag – vedrørte beskyttelse af investeringer EU-medlemsstater imellem, ikke bevirker, at ICS er uforenelig med traktaterne.